

Werkgroep Behoud de Peel

Jaarverslag 2015

Wij sturen u ons jaarverslag omdat u in het verleden belangstelling voor dit schitterende natuurgebied hebt getoond. Alles over onze doelstellingen, ons werk en ons werkgebied is op onze website www.wbdp.nl te vinden.

Als u een mailadres aan info@wbdp.nl opgeeft, informeren wij u regelmatig met onze digitale Nieuwsbrief over de bescherming van de Peel. U kunt daar ook opgeven dat u dit verslag voortaan digitaal wilt; dat spaart papier en kosten.

37 jaar werk voor behoud van de Peelnatuur

In ons vorige jaarverslag pleitten we weer eens voor een recreatief zoneringsplan, vanwege de toenemende recreatiedruk en de extra kwetsbare natuurwaarden in de Peel. In dit verslag valt te lezen dat er is besloten dat zo'n plan op korte termijn opgesteld wordt. Ook heeft Staatsbosbeheer al een goede stap genomen in de bescherming van de rust in het centrale deel van de Deurnese Peel, o.a. ten behoeve van de kraanvogels.

Provincie N.-Brabant stelde eind 2015 dat ze waar nodig wil gaan borgen dat de veestapel niet verder toeneemt. Er werd daartoe een dialoog opgestart. Hopelijk kunnen we in ons volgende jaarverslag melden dat ook daarin eindelijk eens concrete stappen genomen zijn, niet 'waar nodig', maar in alle regio's in Brabant!

Verder had WBDP in 2015, zoals gewoonlijk, genoeg te doen: onder andere acties tegen ammoniakemissie uit de veehouderij, meewerken aan plannen voor hydrologische verbeteringen in de Groote Peel, Staatsbosbeheer op het goede spoor houden bij de uitvoering van maatregelen in de Mariapeel, ageren tegen het Programma Aanpak Stikstof (dat helaas die naam niet verdient) en nog maar weer eens een poging om de aanpak van de natuurverdroging door de waterschappen in een goede richting om te buigen.

Dit was het 37e jaar van WBDP. Volharding en een lange adem zijn in ons werk een vereiste. Hopelijk draagt dit verslag er via uw morele en financiële* steun weer aan bij dat we ons werk kunnen voortzetten om de natuurwaarden in de Peel te behouden en zo mogelijk te verbeteren.

* ons gironummer staat achterop!

Waterbeheerplannen 2016-2021

Waterschap Peel en Maasvallei voert Nieuw Limburgs Peil niet uit

Onze reactie op het Waterbeheerplan van het Limburgse waterschap Peel en Maasvallei

Nieuwe stuwen; oud Limburgs peil.

WBdP diende een zienswijze in met betrekking tot het ontwerp Waterbeheerplan 2016-2021 van het Limburgse waterschap Peel en Maasvallei. Volgens ons wordt met het Waterbeheerplan het Nieuw Limburgs Peil (NLP) niet gerealiseerd.

Het NLP wordt niet uitgevoerd

Met dat NLP zou volgens het waterschap de waterstand rondom de natuurgebieden worden verhoogd, door middel van het hoger instellen van de stuwen in de sloten (in combinatie met peilgestuurde drainage om natschade in de landbouw te voorkomen). Hierdoor zou de verdroging van de natuur worden tegengegaan. De NLP-waardes voor de stuwhoogtes in de kleinere sloten en voor de overloophoogtes van de drainages zijn geregeld in de Keur van het waterschap. Daarin staat echter niets over de -veel belangrijkere- primaire waterschapssloten. Dat is geregeld in het Waterbeheerplan.

In onze zienswijze op het Waterbeheerplan schreven wij dat de stuwstanden voor de primaire sloten duidelijk lager zijn dan die van het NLP en dat hierdoor het NLP niet wordt uitgevoerd. Het waterschap antwoordde enkel dat er ten opzichte van het vorige plan in dit opzicht in de praktijk niks gewijzigd wordt.

Stuwstanden van het Waterbeheerplan zijn duidelijk lager dan die van het NLP

Dat 'er niks gewijzigd wordt' wil echter niet zeggen dat het goed zit! Twee voorbeelden:

- Volgens het NLP worden de stuwen in het landbouwgebied in het winterhalfjaar ingesteld op 0,8 m beneden maaiveld. In het Waterbeheerplan gaat men voor het 'primaire landbouwgebied' uit van een grondwaterniveau van 0,8 m beneden maaiveld. Dat lijkt hetzelfde, maar dat is niet zo. Het probleem is dat het NLP uitgaat van stuwstanden en het Waterbeheerplan van grondwaterniveau's. Dat zijn lastig vergelijkbare eenheden. Maar in dit geval is de conclusie heel duidelijk. Er is namelijk altijd de zogenoemde opbolling van het grondwater (in het midden van een perceel staat

het grondwater hoger dan aan de randen). Om de in het Waterbeheerplan aangegeven grondwaterstand van -0,8 m te krijgen, zullen de stuwen duidelijk lager ingesteld moeten worden dan de NLP-waarde van 0,8 m beneden maaiveld.

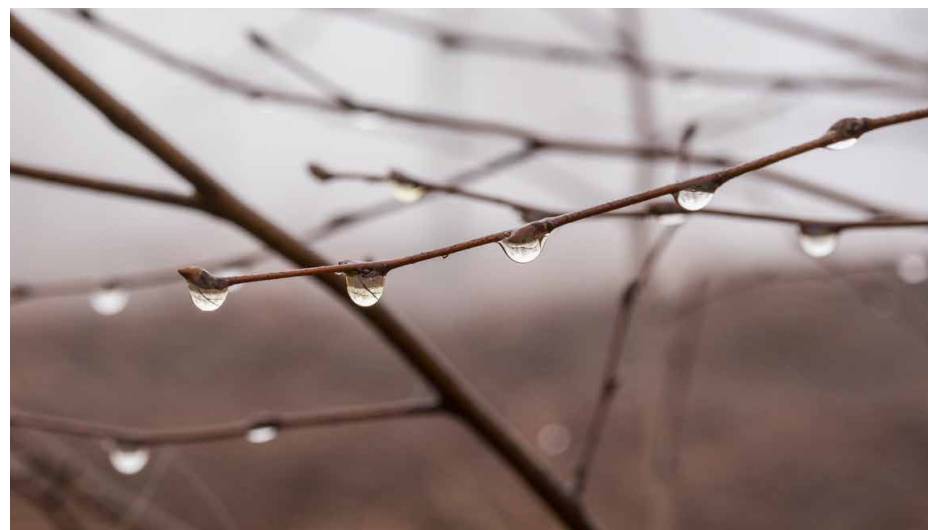
- Voor 'diepwortelende gewassen' hanteert het Waterbeheerplan in het winterhalfjaar zelfs een grondwaterniveau van 1 m beneden maaiveld. Dit betekent dat het verschil met de NLP-stuwstanden nog groter is dan in het eerste voorbeeld. Zo heeft WBdP voor alle situaties (zomer, winter, ongedraineerd, gedraineerd, bouwland, grasland, etc.) het Waterbeheerplan met het NLP vergeleken. Onze conclusie is dat het Waterbeheerplan er op neer komt dat de stuwen voor de primaire sloten duidelijk lager ingesteld worden dan in het NLP.

Bezwaar tegen Beheerplan Natura2000

In het eindconcept Natura2000-Beheerplan voor de Peelvenen staat dat het NLP een positief effect zal veroorzaken op de waterstand in de Peel. Maar vanwege het Waterbeheerplan zal dat in werkelijkheid dus niet het geval zijn. Indien ook in het definitieve Natura2000-beheerplan wordt volgehouden dat het NLP bijdraagt aan de Europese Habitatrictlijn-doelen -en dat daarom beregeningen uit grondwater kunnen worden gelegaliseerd- zullen wij de Raad van State er op wijzen dat dit niet klopt. (Tegen het Waterbeheerplan was geen bezwaar en beroep mogelijk.)

Met het Waterbeheerplan van waterschap Peel en Maasvallei wordt de waterstand rondom de natuur minder verhoogd dan in het Nieuw Limburgs Peil is toegezegd.

Waterbeheerplannen 2016-2021

Het beregeningsbeleid van Waterschap Aa en Maas schaadt de natuur

Onze reactie op het Waterbeheerplan van het Brabantse waterschap Aa en Maas

Waterstand rondom de Peel moet hoger

Als reactie op het Waterbeheerplan 2016-2021 van Waterschap Aa en Maas schreef WBdP dat er meer aandacht gegeven dient te worden aan het verhogen van de waterstand in de EHS (nieuwe natuur) rondom de Peel, plus in een zone in de blijvende landbouwgronden daar omheen. Anders wordt in de Peel de stabiele waterstand die vereist is voor hoogveenregeneratie niet bereikt.

Nieuw beregeningsbeleid negatief voor natuur

We reageerden ook op het nieuwe beregeningsbeleid van het waterschap. Dit beleid geldt voor het gebied buiten de bufferzones rond de N2000-gebieden. Het waterschap laat daar voortaan nieuwe beregeningsputten toe. Ons inziens leidt dit er toe dat het in droge tijden niet alleen buiten, maar ook binnen de bufferzones droger wordt. Om de waterstand in de Peel stabiel te krijgen, moeten die bufferzones juist natter worden. Het nieuwe beleid frustreert dus de Natura2000-verbeteringsopgave voor de Peel.

Met waterconservering kan beregenen uit grondwater niet worden gecompenseerd

Het waterschap stelt dat het negatieve effect gecompenseerd wordt door het hoger instellen van de stuwen in de sloten. Dit is echter onjuist. Zulke conserveringsmaatregelen werken het beste in een nat jaar. In een (zeer) droog jaar werken ze nauwelijks. De beregeningen gaan er dan juist hard en continu aan trekken. Beregenen uit grondwater valt daarom nooit te compenseren met maatregelen in het oppervlaktewatersysteem.

De beregeningsverboden stellen niks voor

Het bij het nieuwe beleid behorende beregeningsverbod buiten de bufferzones is verre van voldoende. Dit verbod gaat niet in bij extreme droogte, maar pas in het voorjaar daarna (als het waterpeil zich 's winters niet voldoende hersteld heeft). Bovendien geldt het alleen voor grasland. Bij droogte mag er dus eerst zon-

der limiet worden berekend en wordt de schade aan de natuur toegebracht. Daarna wordt gepoogd deze schade te herstellen. Dat is uiteraard niet de juiste manier!

Binnen de bufferzones rond de Natura2000-gebieden stelt het beregeningsverbod ook niks voor: het geldt alleen voor grasland en wordt bovendien opgeheven zodra het droog weer wordt!

WBdP schreef het waterschap dat dit beleid dringend dient te worden herzien, maar zonder succes. Dat heeft tot gevolg dat we beroep zullen moeten instellen tegen het Natura2000-Beheerplan voor de Peel, waarin onterecht gesteld wordt dat voor de bestaande beregeningen geen vergunning volgens de Natuurbeschermingswet is vereist.

Op diverse plekken in de Peel is beginnende veenmosgroei te zien. Voor regeneratie tot levend hoogveen is meer nodig: de waterstand in een brede zone rondom de Peel zal moeten worden verhoogd en de stikstofneerslag afkomstig uit de veehouderij dient drastisch te worden verminderd.

Programma Aanpak Stikstof

In januari dienden we bij het Ministerie van Economische Zaken een zienswijze in betreffende het ontwerp Programma Aanpak Stikstof (PAS).

Hier een samenvatting van onze punten van kritiek:

Met het PAS wordt amper reductie bereikt. In 2030 zal de stikstofneerslag nog steeds zo'n 2,5 keer zo hoog zijn als voor hoogveen wenselijk is.

De reductie die met het PAS wordt bereikt is slechts marginaal

Met het PAS wordt beoogd om de ammoniakemissie te beperken door het toepassen van emissie-arme technieken. Daarmee wordt volgens het PAS in 2030 landelijk 8% reductie bereikt. Van die reductie wil men al op voorhand ruim de helft weer uitgeven aan 'ontwikkelingsruimte', zijnde groeimogelijkheden voor de veehouderij. Door het PAS wordt de emissie dus nog geen 4% verminderd.

Volgens de PAS-Gebiedsanalyse zal de stikstofdepositie in de Peel in 2030 nog ongeveer 2,5 maal de kritische waarde voor hoogveen bedragen.

Legalisaties

Met het PAS worden alle uitbreidingen van veehouderijen die zonder de vereiste vergunning volgens de Natuurbeschermingswet (Nb-wet) zijn gedaan, gelegaliseerd t/m 2014. Zo lang de maatregelen zo beperkt bijdragen aan het bereiken van de doelstellingen van de Habitatrichtlijn, is WBdP het daar niet mee eens.

Niet reële aanname

In het PAS gaat men er van uit dat de verdeling van de dieren over Nederland gelijk zal blijven. Die aanname is wel erg optimistisch. De trend van de afgelopen jaren is dat de veestapel in (o.a.) de Peelregio groeit.

Wanneer de emissie-arme PAS-technieken (deels) worden gebruikt om nog meer dieren te houden in plaats van voor emissie-vermindering, wordt de in het PAS voorspelde -toch al marginale- reductie dus niet eens bereikt.

'Herstelstrategieën'?

Aan het PAS zijn 'herstelstrategieën' gekoppeld. Die maatregelen houden in: extra beheer en verbetering van de hydrologie.

De naam is misleidend. De maatregelen zijn in feite niet bedoeld voor herstel, maar om achteruitgang van de habitats te voorkomen. Dit vanwege het feit dat er met het PAS veel te weinig depositiereductie wordt bereikt. De hydrologische maatregelen worden grotendeels in de Peel zelf getroffen. Voor de dringend vereiste extra stabiliteit van de waterstand (minder verschil tussen winter en zomer) is het echter juist nodig dat ook rondom de Peel de waterstand wordt verhoogd. Daarvoor voorziet het PAS nauwelijks.

Daar komt nog bij: met machinaal beheer wordt nu al vaak de kwetsbare veenbodem beschadigd. Bij een hogere waterstand zal het beheer nog lastiger worden. Een betere hydrologie is dringend nodig, maar het geplande extra beheer gaat daar dus niet mee samen.

Vermindering van aantal dieren is vereiste

WBdP is van mening dat er veel meer dient te gebeuren dan dit PAS. Met enkel de inzet van extra technieken wordt er amper reductie bereikt. Voor een echte aanpak van de problematiek dient ook het aantal dieren te worden verminderd!

Zienswijzen en beroepen tegen vergunningen

Met onze zienswijze betreffende het PAS werd door het Ministerie niets gedaan. Er restte ons daarom niks anders dan te reageren op de Nb-wetvergunningen. In 2015 dienden we 9 zienswijzen in op vergunningen (voor forse uitbreidingen en/of legalisaties) die door provincie N.-Brabant met het PAS werden verleend. (In 2016 kwam het ook tot zienswijzen in Limburg en tot beroepen bij de Raad van State. Er is op dit moment nog geen zittingsdatum bekend.)

Acties tegen ammoniakemissie uit de veehouderij

De stikstofdepositie op de Peel, vanwege de ammoniakemissie van de veehouderij, is nog steeds veel te hoog. Het gevolg daarvan (plus van de verdroging) is dat de langzaam groeiende zeldzame veenplanten worden overwoekerd door veel sneller groeiende algemene soorten. Net als altijd controleerde WBdP daarom alle door de provincies N.-Brabant en Limburg verleende vergunningen Natuurbeschermingswet (Nb-wet) aan veehouderijen binnen ons werkgebied. We dienden een zienswijze in -en zonodig beroep- indien bij die vergunningen de Nb-wet of de Europese regelgeving niet correct werd toegepast. Daarbij hadden we veelvuldig overleg met agrarische adviseurs om bezwaren tegen vergunningen te voorkomen, of op te lossen. Daarmee bereikten we veelal dat er (extra) werd gesaldeerd (vergunning elders ingetrokken) om voor de toename van depositie te compenseren. Zulke oplossingen zijn nog mogelijk met vergunningen die werden verleend voordat het Programma Aanpak Stikstof in werking trad (1-7-2015), of daarna met vergunningen die vallen onder het PAS-overgangsrecht. Met PAS-vergunningen is het veel lastiger om oplossingen gevonden te krijgen, aangezien er daarbij niet meer mag worden gesaldeerd.

Ondanks ons streven naar oplossingen waren er toch nog diverse procedures nodig. Hieronder vermelden we de belangrijkste uitkomsten daarvan. Twee zaken wonnen we; één helaas niet:

Nb-wetvergunning voor uitbreiding in Someren

In 2006 meldde WBdP aan G.S. van N.-Brabant de vergunningplicht Nb-wet vanwege de uitbreiding van een veehouderij in Someren. Uiteindelijk, na herhaalde aanmaningen onzerzijds, werd in 2014 (!) een Nb-wetvergunning verleend.

De provincie stelde dat de uitbreiding kon worden vergund, omdat er was gesaldeerd. Elders rond de Peel waren er volgens haar enkele vergunningen ingetrokken, waardoor per saldo de depositie van ammoniak op de Peel niet toe zou nemen.

De Nb-wetvergunning was niet ingetrokken

Er was echter toch een probleem: van één bedrijf was weliswaar de milieuvergunning ingetrokken, maar dit be-

drijf beschikte daarnaast ook over een Nb-wetvergunning. Deze vergunning was niet ingetrokken. Samen met de adviseur van het bedrijf hebben wij de provincie meermaals verzocht om dit alsnog te doen. Wanneer namelijk de Nb-wetvergunning in stand blijft, kan het bedrijf na de intrekking van de milieuvergunning gewoon weer bij de gemeente een nieuwe vergunning vragen, zonder dat WBdP daar iets tegen zou kunnen doen. Er is immers al een Nb-wetvergunning voor. De gedane saldering zou dan geen zin hebben.

Na beroep aan onze eis voldaan

De provincie weigerde om op ons verzoek in te gaan. Er restte ons daarom niets anders om tegen de Nb-wetvergunning aan het uitbreidende bedrijf in beroep te gaan.

Enkele maanden later kregen we bericht dat de provincie de Nb-wetvergunning van het bewuste saldogevende bedrijf toch had ingetrokken. (Het door ons betaalde griffierecht kregen we vreemd genoeg niet terug, maar we wonnen deze zaak dus wel.)

Hierna is het meerdere keren voorgekomen dat bij saldering behalve de milieu- ook de Nb-wetvergunning werd ingetrokken, terwijl de provincies voorheen stelden dat dit niet nodig of niet mogelijk was.

Hoe gaat salderen met het PAS?

Bij Nb-wetvergunningen die (vanaf 1-7-'15) met het Programma Aanpak Stikstof (PAS) worden verleend, speelt het intrekken van vergunningen niet meer. Er wordt namelijk niet meer op een dergelijke manier gesaldeerd. In het PAS gaat de overheid er van uit dat er een bepaald aantal bedrijven op termijn zal stoppen. De depositie die op die manier op de Natura2000-gebieden wegvalt, wordt gebruikt voor de PAS-'ontwikkelingsruimte', waarmee vergunningen aan uitbreidende bedrijven worden verleend. Er wordt met het PAS dus nog steeds gesaldeerd, maar op een andere, collectieve manier.

Hoe de overheid dit precies doet en of dit wel juist gebeurt, is de vraag. Eén van de problemen die WBdP met het PAS heeft, is de mate van inzichtelijkheid waarmee belangrijke zaken gebeuren.

In veel gevallen worden juridische procedures voorkomen door uitgebreid overleg met betrokkenen.

**Someren:
Touwtrekken om
de
Nb-wetvergunning**

Dit is een van de meetpunten van het landelijke Meetnet Ammoniak in Natuurgebieden. Uit deze metingen (sinds 2005) blijkt dat boven Sarsven en de Banen, Groote Peel, Deurnese Peel en Mariapeel de concentratie van ammoniak niet of nauwelijks is gedaald. Dit ondanks het feit dat in deze periode bij veel bedrijven emissie-arme stalsystemen zijn toegepast. Dit roept de vraag op of het PAS, dat vooral inzet op toepassing van extra emissie-arme technieken, wel resultaat zal opleveren.

Acties tegen ammoniakemissie uit de veehouderij

Vele kleintjes maken samen ....

In oktober deed de Raad van State (RvS) uitspraak in een door WBdP ingesteld beroep tegen de Nb-wetvergunning die door provincie N.-Brabant was verleend aan een veehouderij in Bakel. Ons beroep is gegrond verklaard.

De provincie stelde in haar vergunning dat de uitbreiding van het bedrijf geen nadelig effect op de Peel zou hebben. De toename van ammoniakdepositie op de Peel was volgens haar zo gering (minder dan 0,05 mol/ha/j) dat het berekeningsmodel bij zulke lage waardes niet meer nauwkeurig genoeg is om de depositie te kunnen berekenen. De vergunning kon volgens haar zondermeer worden verleend. Saldering (intrekken van een vergunning elders om voor de uitbreiding te compenseren) was volgens de provincie niet nodig.

Het gaat om het cumulatieve effect

WBdP stelde dat met deze redenatie van de provincie het cumulatief effect verwaarloosd wordt. Als het alleen om deze ene uitbreiding zou gaan, zou het inderdaad voor de Peel geen probleem zijn. Dat is echter helaas niet het geval. De provincies (Limburg hanteerde dezelfde werkwijze) verleenden op deze manier toestemming voor vele uitbreidingen. Cumulatief zijn al die geringe depositietoenames duidelijk meer dan 0,05 mol. De RvS stelt in haar uitspraak dat het louter hanteren van een getalmatige grens onvoldoende is. Alleen op basis van objectieve verifieerbare gegevens kan worden geconcludeerd dat de aangevraagde activiteit geen negatieve gevolgen heeft voor de kwaliteit van een reeds met stikstof overbelast Natura2000-gebied. Daarbij dient volgens de RvS rekening te worden gehouden met de cumulatie als gevolg van andere plannen of projecten.

Gevolgen voor het PAS?

De hierboven genoemde uitspraak betrof nog een zaak van vóór de inwerkingtreding van het Programma Aanpak Stikstof. De uitspraak zou voor dat PAS gevolgen kunnen hebben. Ook in het PAS wordt namelijk gesteld dat toenames van depositie van minder dan 0,05 mol geen nadelig effect hebben op de Natura2000-gebieden. Uitbreidingen onder die waarde worden volkomen vrij gelaten (geen vergunningplicht; geen meldingsplicht). Volgens het PAS is 'op basis van indicatieve berekeningen beoordeeld dat naar verwachting de cumulatieve bijdrage van alle activiteiten onder 0,05 mol, afgezet tegen de te verwachte effecten van de herstelmaatregelen, de natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebieden niet aangetast kunnen worden'. Wij vragen ons af of dat hetzelfde is als de 'objectieve, verifieerbare gegevens' waar de RvS in de hierbovengenoemde uitspraak op doelde. Bovendien zet Werkgroep Behoud de Peel grote vraagtekens bij de effectiviteit en de uitvoerbaarheid van die 'herstelmaatregelen' uit het PAS.

Provincie mag rekenen met niet meer toegestane stalsystemen!

Uit het PAS blijkt dat met emissie-arme stalsystemen (zoals luchtwassers) slechts een marginale reductie van de stikstofneerslag in de natuur te bereiken valt. Daar komt nog bij dat deze technieken vaak gebruikt worden om meer dieren te houden in plaats van om de emissie mee te reduceren. Dit is één van de oorzaken dat het aantal varkens en kippen in de Peelregio sinds 2003 flink is toegenomen.

In ons jaarverslag van 2012-2014 waren we een belangrijke uitspraak vergeten. Provincie N-Brabant had een Nb-wetvergunning verleend waarbij volgens haar de emissie van ammoniak niet toenam. Volgens WBdP ging het wel om een toename. Het bedrijf had stallen die volgens het 'Besluit huisvesting' al jarenlang emissie-arm hadden moeten zijn. Desondanks berekende de provincie de emissie van de bestaande vergunning nog met de hoge cijfers van de traditionele stallen. Wij rekenden met de veel lagere emissiecijfers van de al lang verplichte emissie-arme stallen. Met de nieuwe vergunning voor veel meer dieren nam de emissie dan fors toe. Helaas -en onbegrijpelijk- kregen we in november 2014 van de RvS geen gelijk. De provincies mogen de bestaande vergunning berekenen met de hoge emissiecijfers van de inmiddels illegale stalsystemen. Het is wrang dat bedrijven die de wet overtraden en waarbij door de gemeentes niet gehandhaafd is, hierdoor bevoordeeld worden t.o.v. bedrijven die zich wel aan de regels hielden, of waarbij wel gehandhaafd is. Deze bedrijven kunnen met hun illegale, hoge emissie nu extra veel dieren gaan houden op emissie-arme systemen. Na deze RvS-uitspraak had WBdP nog enkele beroepen lopen. Omdat het griffierecht al betaald was, had het geen zin meer om ze in te trekken. Daarom kwamen er in 2015 en 2016 nog enkele uitspraken in deze kwestie. Die beroepen verloren we dus ook.

Dier-stand-still per regio in Noord-Brabant?

Provincie wil 'waar nodig borgen dat de vee-stapel niet verder toeneemt'

In november schreef provincie N.-Brabant in een 'statenmededeling':
'de Staatssecretaris heeft in de Tweede Kamer toegezegd dat de systematiek van dierrechten wordt verlaten als de mestverwerking op orde is. Dit betekent dat op dat moment het aantal varkens en kippen in de regio Oost-Brabant / Noord-Limburg weer kan gaan groeien. In bepaalde delen van Brabant heeft de veestapel echter al een omvang bereikt die maatschappelijk niet meer wordt geaccepteerd. Mensen vrezen verdere toename van de veestapel als mestverwerking slaagt en dit zorgt voor veel weerstand tegen mestverwerking. Wij willen in de regio's met een hoge veedichtheid (Noord- en Zuidoost Brabant, Kempen) waar nodig borgen dat de veestapel niet verder toeneemt. Samen met alle relevante partners in deze regio's werken wij hiervoor een aanpak uit.'

Dialogoog

Voor het 'uitwerken van een aanpak' organiseert de provincie in 2016 eerst een 'dialogoog'. Vertegenwoordigers van diverse geledingen proberen om met elkaar voor de problematiek van mestverwerking en veedichtheid tot een oplossing te komen. Onze Werkgroep is heel benieuwd wat daar uitkomt. In het volgende jaarverslag meer hierover.

Niet 'waar nodig', maar overall

WBdP is van mening dat er niet 'waar nodig' (zie citaat hierboven), maar overall in Brabant voor gezorgd dient te worden dat de veestapel niet verder toe kan nemen. Op vrijwel alle natuurgebieden is de stikstofbelasting immers veel te hoog. Zonder zo'n dier-stand-still is het dweilen met de kraan open. De emissie-arme staltechnieken (zoals luchtwassers) kunnen dan gebruikt worden om nog meer dieren te houden in plaats van voor reductie van de ammoniakuitstoot.

Wij hadden de provincie al voordat de statenmededeling werd gedaan methodes aangereikt om te bewerkstelligen dat bedrijven alleen nog kunnen groeien als de extra dieren elders uit de regio afkomstig zijn. We hopen dat onze inbreng er mede toe zal leiden dat zo'n stand-still eindelijk eens tot stand komt.

Vermindering van het aantal dieren is vereist

P.S.: we hopen dat ook provincie Limburg stappen zal gaan zetten, want daar is zo'n dier-stand-still echt niet minder noodzakelijk dan in Brabant.

En tot slot: een stand-still is de eerste stap, een noodmaatregel. Daarna dient echter nog aan de echte oplossing van de problematiek gewerkt te worden. Daarvoor is vermindering van het aantal dieren noodzakelijk, omdat met alleen technieken slechts een marginale reductie kan worden bereikt (zie het hoofdstuk over het Programma Aanpak Stikstof).

+23%

+26%

+28%

Toename van de veestapel in het Brabantse deel van de Peel van 2003 t/m 2015.
(bron: CBS)

Het Burgerplatform Minder Beesten is een samenwerkingsverband van diverse verontruste burgergroeperingen en natuur- en milieuorganisaties (waaronder WBdP) in N.-Brabant die van mening zijn dat de omvang van de intensieve veehouderij te ver uit de hand is gelopen. Samen proberen zij te bereiken dat de provincie op korte termijn per regio een stop op het aantal beesten afkondigt en dat er daarna gewerkt wordt aan een vermindering van de veestapel.

In Limburg is sinds kort een vergelijkbaar initiatief op gang gekomen: 'Limburg Gezonder'.

Kraanvogels in aantocht!

Broedpoging in Verheven Peel?

In 1993 stelde Werkgroep Behoud de Peel dat met de uitvoering van haar Verheven-Peel-visie er wellicht een geschikt broedbiotoop geschapen zou worden voor de kraanvogel. Inmiddels zijn enkele honderden hectares landbouwgrond verworven en ingericht ten behoeve van de natuur. Deze inspanningen lijken nu beloond te worden. In 2015 verbleef het gehele broedseizoen een paartje in de Verheven Peel. Voor zo ver bekend leidde dit echter (nog) niet tot een kraanvogelgezin. Het is echter een hoopvol voorteken. In de veengebieden in noordoost-Nederland, waar de kraanvogel inmiddels een vaste broedvogel is geworden, ging dit in het begin ook zo.

Het feit dat er in de Peel nu de eerste tekenen voor een broedpoging zijn waargenomen, heeft behalve met de verbetering van de habitat waarschijnlijk ook te maken met het feit dat het de kraanvogel in Europa voor de wind gaat. Er is steeds behoefte aan nieuw leefgebied. De laatste 40 jaar is de soort via het uiterste noordoosten van Duitsland naar het westen opgerukt tot over de Nederlandse grens. Na Drenthe volgde Overijssel en Gelderland en nu klopt de kraanvogel op de poort van de Peel.

Recreatie niet goed geregeld

Helaas zijn er nog zaken die niet goed genoeg geregeld zijn om deze Peel-icoon gastvrij te kunnen onthalen. Vooral de steeds maar toenemende recreatiedruk op de Peel is een probleem. Op zich hoeft recreatie niet erg te zijn, als er maar verstandig mee wordt omgegaan. Helaas gebeurt dat vaak niet. WBdP vroeg jarenlang vergeefs om het opstellen van een recreatief zoneringsplan. In zo'n plan dient opgenomen te worden waar je (welke vorm van) de recreatie faciliteert en waar je ruimte voor de natuur reserveert. Nu wordt er op dit vlak een ad-hoc-beleid gevoerd. Initiatieven op het vlak van recreatie worden afzonderlijk beoordeeld en in veel gevallen gehonoreerd, zonder dat de belangen van recreatie en natuur op een goede manier worden afgewogen. Van dit hap-snap-beleid is het jonge kraanvogelpaar in 2015 waarschijnlijk het slachtoffer geworden.

Eindelijk zicht op een recreatief zoneringsplan

Er is hoop! Onlangs heeft SBB toegezegd dat ze in het centrale deel van de Deurnese Peel de rust wil gaan bevorderen, zodat het daar wellicht geschikt wordt voor de kraanvogel. Inmiddels is de toegang vanaf de Hoeve Willem III al beperkt.

Bovendien is -na veelvuldig aandringen van o.a. WBdP- in de Bestuurscommissie Peelvenen besloten dat er op korte termijn een recreatief zoneringsplan opgesteld dient te worden.

Onze visie is dat de mensen van de Peel moeten kunnen genieten. Aan de andere kant is de Peelnatuur vanwege het open landschap extra kwetsbaar voor recreatie. Die gevoelige natuurwaarden dienen het uitgangspunt in het plan te zijn. Grote delen van de Peel zullen zeer rustig moeten blijven. In sommige delen van de Peel dient er plek te zijn voor extensieve vormen van recreatie. De recreatie zal bovendien afgeleid dienen te worden naar de randen van en ook naar buiten de Peel. Bij het maken van het plan dient daarom ook de omgeving van de Peel te worden betrokken.

Hopelijk zal het zoneringsplan er aan bijdragen dat de Peel wordt verrijkt met een of meerdere kraanvogelgezinnen met kuikens. Als de Peel geschikt wordt voor deze kritische soort, profiteren diverse andere soorten daarvan vanzelf mee.

Een groot deel van de Europese kraanvogels broedt in Skandinavië, waar nog uitgestrekte rustige veengebieden zijn. Maar ook daar zijn de oudervogels die een kuiken begeleiden uiterst gevoelig voor verstoring en trekken zich bij het eerste teken van onrust terug in de dekking.

Vernattings- maatregelen Grote Peel

De waterstand
moet stabiel
worden

Europa heeft net als eerder voor de Mariapeel ook voor de Grote Peel subsidie (Life+) verleend voor het treffen van maatregelen om de hydrologie te verbeteren. Diverse kades en stuwen zullen worden aangebracht. Sloten zullen worden verondiept en waarnodig zal de slootbodemplaat van een stagnerende laag worden voorzien. Provincie Noord-Brabant en Staatsbosbeheer (SBB) hebben WBdP betrokken bij de treffen maatregelen. Wij hebben aangegeven akkoord te zijn, maar wel benadrukt dat de maatregelen dusdanig dienen te worden uitgevoerd dat niet de winter- maar vooral de zomerwaterstand dient te worden verhoogd. Stabilisering van de waterstand is namelijk het belangrijkste. Het verschil tussen de winter- en de zomerwaterstand is nu te groot. Met verhoging van de winterwaterstand worden die fluctuaties in het algemeen nog groter in plaats van kleiner.

Nieuwe Eeuwselse Loop

De rode stippellijn geeft aan waar de Eeuwselse Loop de Grote Peel doorsnijdt. De gele lijn is de geplande omleiding. Op de blauwe lijn wordt een kwelslootje aangebracht om te voorkomen dat verkeerd water van de voormalige vuilnisbelt (de driehoek rechts van de blauwe lijn) de Peel in kan stromen.

Omleiding Eeuwselse Loop

Een andere belangrijke maatregel betreft de Eeuwselse Loop. Deze diepe, brede en ook vuile sloot doorsnijdt nu de Grote Peel van zuid naar noord. In de subsidie-aanvraag was voorzien in een omleiding van deze sloot om de Peel heen, ten zuiden van de voormalige vuilnisbelt in de zuidoosthoek. De huidige sloot zal worden gedicht. WBdP had hier al vele jaren voor gepleit.

Enige tijd na de subsidie-toekenning kwamen de provincie en SBB echter opeens met het voorstel om de sloot niet ten zuiden van de vuilnisbelt om te leiden, maar ten noorden daarvan, door de rand van de Grote Peel. Dit zou een stuk goedkoper zijn. WBdP was daar echter geen voorstander van, omdat de nieuwe, bredere sloot dan toch weer door de Peel zou lopen. Samen met andere vertegenwoordigers van de natuurgeleding lieten wij de provincie weten hier alleen mee in te kunnen stemmen indien voor het verlies van de oppervlakte natuurgebied zou worden gecompenseerd, grenzend aan de Grote Peel. De provincie heeft daarna toch gekozen voor de oorspronkelijke omleiding, om de Peel heen.

Hier is te zien dat er 's winters water vanuit de Peel de Eeuwselse Loop in stroomt. Uit peilbuisgegevens van Staatsbosbeheer blijkt dat ook 's zomers de sloot een drainerende werking heeft op de grondwaterstand in de Grote Peel. Dat deze sloot om de Peel heen geleid wordt, is daarom een goede zaak.

Puin in zandweg in Mariapeel

De machines waarmee bossen werden uitgegraven en slootjes werden afgedicht maken in natte terreinen vaak diepe sporen. De veenbodem wordt hierdoor beschadigd.

De 'herstelstrategieën' van het PAS zullen daarom in de Peel lang niet altijd werken: verhoging van de waterstand en tegelijkertijd extra beheer zijn op veel plekken strijdig aan elkaar.

In ons vorige verslag schreven we dat we deel hadden genomen aan een adviescommissie die was ingesteld naar aanleiding van de protesten tegen de voorgenomen grootschalige werkzaamheden van Staatsbosbeheer (SBB) in de Mariapeel. Het resultaat was dat er bijna geen bos gekapt zal worden en dat er geen delen van wijken meer volledig worden gedempt.

Wij pleitten nog voor een gefaseerde uitvoering van het verwijderen van de Amerikaanse bosbessen in het kwetsbare veenputtencomplex. Helaas zonder resultaat. Europa, de subsidiegever, zou voor de uitvoering van het werk meer tijd moeten gunnen!

Eind dit jaar begon SBB met verwijderen van de bosbessen in de Mariapeel. Helemaal zonder in het gebied schade achter te laten ging dat niet, maar de manier van werken was volgens de gemaakte afspraken. Aan het moeilijkste deel van dat werk -de veenputten- moet echter nog worden begonnen.

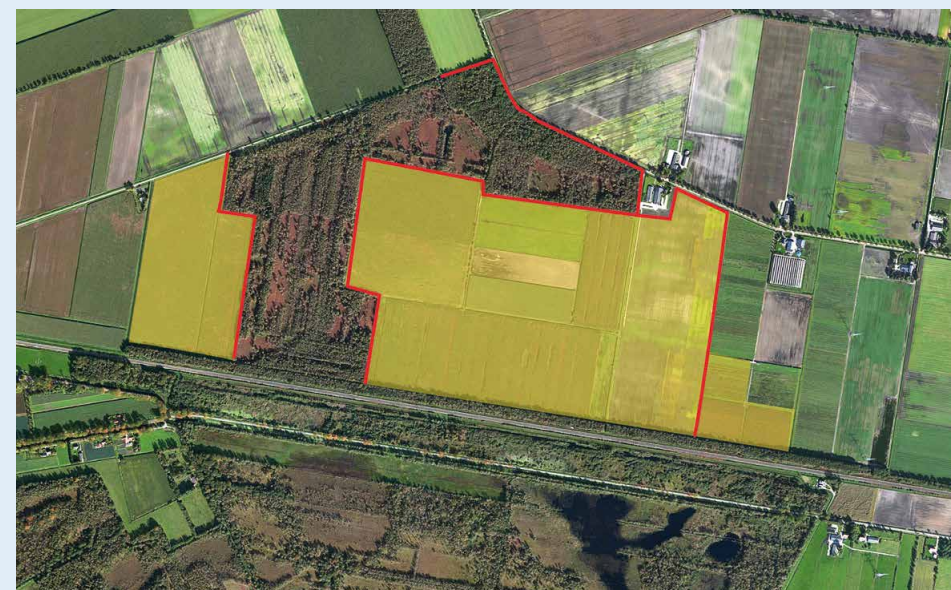
Wat niet goed ging is het volgende: de aannemer begon de zandweg langs de Eerste Hoofdwijk in de Mariapeel (vanaf het voormalige vakantiecamp in Griendtsveen naar het zuiden) te verharderen met puin. Samen met diverse anderen trokken wij bij SBB aan de bel. Het werk werd stilgelegd en er werd een onderzoek verricht. Daaruit bleek -zoals WBdP al verwacht had- dat het kalkgehalte van het puin schadelijk zou zijn voor het zure veen. Dit was voor SBB aanleiding om te besluiten om het puin er weer uit te halen.

Om de zandweg toch berijdbaar te maken voor de zware vrachtwagens (een vereiste voor de diverse uit

te voeren vernattingsmaatregelen), is een drukverdelend doek aangebracht en daarop zo'n 50 cm schoon zand. Ook een hele ingreep, maar in ieder geval beter dan het puin.

De bedoeling was dat het pad ook toegankelijk zou blijven voor fietsers. Dat blijkt met deze dikke laag rul zand een illusie, zodat het pad nu is afgesloten voor fietsers.

Natte nieuwe natuur

Het werk in het Graauveen is nog niet klaar. Binnen het bestaande natuurgebied moeten sloten worden verondiept of afgedamd.

Midden door de luchtfoto hierboven loopt van links naar rechts de spoorlijn die het Peelrestant Graauveen scheidt van de Mariapeel in het zuiden. Als onderdeel van het Life+ Mariapeel zijn bij het Graauveen ca. 88 ha landbouwgrond aangekocht en omgevormd tot nieuwe natuur; daartoe is afgelopen jaar de voedselrijke bovenlaag afgegraven. Op de foto zijn deze gronden in geel aangegeven. Ze zijn deels omgeven door nieuw aangelegde kaden (rood), die het water op deze moet gronden vasthouden. Deze kaden voorkomen ook dat het voorlopig nog te voedselrijke water in het Peelgebied van het Graauveen komt. Ondergronds, via het grondwater, heeft dit water echter wel een gunstige invloed op de waterstand van Graauveen en Mariapeel. Ook langs de oostkant van Mariapeel, ten noorden van de Zwarte Plakweg, zijn 24 ha landbouwgrond omgevormd tot nieuwe natuur.

Peelwerk

Net als eerdere jaren namen vrijwilligers voor ons (in opdracht van Staatsbosbeheer) maandelijks de grond- en oppervlaktewaterstanden op in de Deurnese Peel en in de nieuwe natuur in het Molentje. We weten daardoor uit eerste hand dat niet zozeer de hoogte van de waterstand in de Peel een probleem is, maar de te grote seizoen-fluctuatie.

Op 7 november deden we mee aan de landelijke natuurwerkdag. We werkten met een groepje vrijwilligers in de Heidse Peel, waar we een stukje vrij maakten van berkenopslag, opdat heide en veenplanten meer kans krijgen.

Planning werkdagen 2016/2017

In 1980, direct nadat door onze acties de Deurnese Peel tegen verdere afgraving werd beschermd, is WBdP met vele enthousiaste vrijwilligers met het beheerswerk begonnen. De eerste jaren bestond ons werk behalve uit het verwijderen van boomopslag ook uit het bouwen van dammen in de afwateringssloten en in de wijken die ten behoeve van de vervening waren gegraven. Zeer belangrijk werk, want daardoor werd de sterk verdroogde Deurnese Peel weer zichtbaar natter. In het najaar van 2016 willen we weer aan het werk. Details daarover zijn tzt in onze nieuwsbrief en op onze website www.wbdp.nl te lezen.

HELP !

Zoals uit dit jaarverslag blijkt, is Werkgroep Behoud de Peel nog steeds volledig afhankelijk van vrijwilligers en van de financiële steun van haar donateurs. Laat ons zien hoezeer u de Peel en ons beschermingswerk waardeert door een bedrag over te maken op het hieronder vermelde nummer.

Uw steun is essentieel. Hartelijk dank!

Werkgroep Behoud de Peel

Postadres: Lavendelheide 27, 5754 EA Deurne

Telefoon: 0493-319610 E-mail: info@wbdp.nl

Rekeningnr: NL45 INGB 0005 3565 20 tnv WBdP te Deurne

Website: www.wbdp.nl